

5.5.2020

לכבוד

מר רן בר, מנכ"ל משרד המדע

מר יואב זקס, רח"ט מו"פ וטכנולוגיות במל"ל

הנדון: מדדים לניהול היציאה ממשבר הקורונה

סימוכין: שיחתנו מה-30.5.2020 ומכתבכם מה-30.5.2020

שלום רב,

מדינת ישראל נמצאת כיום במצב בו התחלואה מקורונה פוחתת, והחל תהליך של יציאה מהמשבר שעיקרו הקלת המגבלות שהוטלו בגין המגפה. למגבלות אלו היה מחיר כלכלי, חברתי ופסיכולוגי משמעותי. בו זמנית, ישנו חשש מהתפרצות שניה של המגפה, ו/או מהתפרצויות מקומיות, שכן הנגיפים לא נעלמו ועדיין אין חיסון או תרופה לקורונה. אי לכך יש לנטר את תהליך היציאה לכל אורכו כדי לבחון באיזו מידה ראוי להמשיך בהליך ההקלות, שהוא הליך רב-שלבי, ומתי ראוי לעבור משלב לשלב.

במענה למכתבכם שבסימוכין אנו מתכבדים להעביר מערך של מדדים לצורך זה.

ככל שמצטבר הידע בדבר המגפה מתבהר שמידת הסיכון להתפרצות אינה אחידה בין קבוצות אוכלוסייה ובין ישובים שונים. למגפה יש ביטויים מרחביים מובהקים. אי לכך יש מקום להבחין בין ישובים וקבוצות אוכלוסייה בהפעלת אמצעי המדיניות, ובכלל זאת ההקלות בהליך היציאה. בכדי לאפשר הבחנות מעין אלו מערך המדדים המוצע הינו מערך המאפשר מדיניות דיפרנציאלית במרחב ובזמן, ובין קבוצות אוכלוסייה, על פי מידת הסיכון הבריאותי. מעבר לכך, מערך המדדים המוצע מאפשר לאפיין את המקומות, המגזרים וקבוצות האוכלוסייה בהם יש צורך בסיוע מיוחד במסגרת אסטרטגיית היציאה. מערך המדדים המוצע מאפשר גם לעקוב אחד המידה בה האזרחים והמשק אכן חוזרים לשגרה. לבסוף, לאור החשש מהתפרצות שניה ומכך שנקיטת אמצעי חרום פעם נוספת עלולה להיתקל ביחס שונה מצד אזרחים ואף להתנגדות ולאי שיתוף פעולה עד כדי מחאות אקטיביות, המדדים באים לעקוב גם אחר מידת האמון שהאזרחים נותנים בממשל ובקובעי המדיניות הציבורית.

בנייר המצ"ב אנו מפרטים את המדדים, ההיגיון שעומד מאחוריהם, הרזולוציה המרחבית והעיתית לאיסופם והצגתם ומקורות המידע האפשריים בכדי לעקוב אחריהם. במידת הנדרש נשמח לעמוד לרשותכם בכדי לסייע במימוש מערך המדדים.

בכבוד רב,

פרופ' דבורה שמואלי

מדדים לניהול היציאה ממשבר הקורונה: הצעת מרכז הידע למצבי חרום

מבוא

בעקבות הירידה בתחלואה ממגפת הקורונה ועליית המחיר הכלכלי-חברתי-פסיכולוגי של הצעדים שנקטו כדי לעצור את המגפה, מדינת ישראל מגבשת בימים אלו אסטרטגיית יציאה מהמשבר. בו זמנית, יש חשש מהתפרצות נוספת של המגפה. אי לכך כל צעד שניקט הוא בהכרח טנטטיבי, שכן יתכן ויהיה צורך להטיל מחדש מגבלות ולנקוט צעדים במידה שאכן תתרחש התפרצות נוספת. יתר על כן, האסטרטגיה הינה רב-שלבית, ולכן יש צורך להחליט בכל נקודת זמן מתי ואיפה ניתן לעבור לשלב הבא. לצורך כל אלו נדרשים מדדים שישימשו את מקבלי החלטות בבואם להחליט על מעבר שלבים באסטרטגיה, או בבואם החליט על הטלה מחדשת של מגבלות. לאור תמונת מצב זו משרד המדע והמל"ל פנו למרכז הידע למצבי חרום, המשותף לאוניברסיטת חיפה, האוניברסיטה העברית והטכניון בבקשה לסייע בזיהוי ובגיבוש המדדים שיוכלו לסייע בידי מקבלי החלטות בבואם לקבוע מתי ואיפה ניתן ורצוי לנקוט בצעדי המדיניות השונים.

במענה לבקשה זו מרכז הידע קיים סיעור מוחות ביום ראשון ה-3.5.20 בהשתתפות מומחים מתחומים שונים משלושת המוסדות, וכן מרפא"ל. רשימת המומחים השותפים מצורפת כנספח. על בסיס סיעור מוחות זה מוצע בהמשך מערך מדדים. בסעיף הבא מפורטות הנחות העבודה מאחורי המדדים, ובהמשך העקרונות לקביעת המדדים. לאחר מכן אנו מפרטים את הסוגיות שלהן יש לתת מענה באמצעות המדדים. המדדים עצמם מפורטים בטבלה בעמודים 5-7, תוך הבחנה במקורות הנתונים והרזולוציה המרחבית והעיתית של איסוף הנתונים והצגת המדדים.

הנחות עבודה

תמונת המצב הנוכחית היא שמספר חולי הקורונה הפעילים בירידה, וכן מספר החולים קשה, ובכללם המונשמים. יחד עם זאת עדיין מתגלים חולים חדשים מדי יום. התחלואה לא צפויה להיעלם ויש חשש מהתפרצות נוספת, אולי חמורה יותר, בעיקר בסתיו/חורף הבא אך יתכן והיא תבוא מוקדם יותר. כמו כן יתכנו התפרצויות מקומיות בכל נקודת זמן.

צעדי המדיניות שנקטו, ובעיקר הסגר שנכפה, גרמו לעלויות כלכליות, חברתיות ופסיכולוגיות משמעותיות ביותר. לאור זה שאלת המדיניות היא כיצד ניתן להקל על המשק והחברה ולשוב במידת האפשר להתנהלות רגילה בלי להגדיל את הסיכון להתפרצות חוזרת באופן שיפגע ביכולת מערכת הבריאות להתמודד עמה. בנקודת הזמן הנוכחית יש מרווח ביטחון ניכר של מיטות פנויות בטיפול נמרץ, אבל הנחת העבודה היא שיש להבטיח שמירה על מרווח ביטחון בכל נקודות הזמן.

העקרונות לקביעת המדדים

ככל שמצטבר הידע בדבר המגפה מתבהר שמידת הסיכון להתפרצות אינה אחידה בין קבוצות אוכלוסיה ובין ישובים שונים. למגפה יש ביטויים מרחביים מובהקים. אי לכך אין הכרח להטיל מגבלות ארציות כאשר

ההתפרצויות הן מקומיות, אלא, יש מקום להבחין בין ישובים וקבוצות אוכלוסיה בהפעלת אמצעי המדיניות, ובכלל זאת ההקלות בהליך היציאה." הבחנה זו צריכה להיות בעיקר על בסיס שיקולים אפידמיולוגיים.

. אי לכך יש לקבוע מדדים שמאפשרים מדיניות דיפרנציאלית במרחב ובזמן, ובין קבוצות אוכלוסיה על פי מידת הסיכון. קרי, על המדדים לאפיין את מידת הסיכון במתן הקלות בישובים ולקבוצות אוכלוסיה שונות, וזאת במטרה לאפשר לאותן קבוצות וישובים שבהם הסיכון נמוך לשוב לפעילות רגילה מהר ככל האפשר תוך כדי המשך הגנה ופיקוח במקומות בהם יש רמות סיכון גבוהות יותר. מעבר לכך, גם הפגיעה הכלכלית והחברתית אינה אחידה. אי לכך על המדדים גם לסייע לאפיין את המקומות, המגזרים וקבוצות האוכלוסיה בהם יש צורך בסיוע מיוחד במסגרת אסטרטגיית היציאה.

בכדי לגבש מדיניות המובדלת מרחבית ועל פי קבוצות אוכלוסיה, תוך מזעור הסיכון יש חשיבות לבקרה על פרטים, בכדי לזהות מוקדם ככל האפשר מגעים עם נשאים. בקרה כזו הינה כלי מרכזי באסטרטגיות של מדינות מזרח אסיה, שהן מהמובילות בהתמודדות עם הקורונה. בישראל פיקוח כזה קודם באופן מרכזי באמצעות גופי הביטחון, דבר שעורר תרעומת ופניה לבג"צ, והביא לכך שכיום נדרשת חקיקה ראשית. במדינות מזרח אסיה בקרה זו נעשתה ללא מעורבות של גופי בטחון, אלא באמצעות התנהלות אזרחית, בעיקר באמצעות התקנה וולונטרית של אפליקציות. בכדי לשמור על אמון הציבור ולמנוע צורך בחקיקה ראשית אנו מציעים להסתמך על הגישה האזרחית של נכונות למעקב על ידי שימוש באפליקציות מתאימות, כגון מגן. המדדים מבוססים על כן על ההנחה שיש אפשרות מעקב מעין זו.

המדדים השונים נבדלים לא רק מבחינת מטרתם, אלא גם מבחינת המאמצים והתכיפות בהם יש לבחון אותם. מנקודת מבט זו ניתן לחלק את המדדים לשלוש קבוצות: (1) הבאים לאפיין ישובים וקבוצות שונות. אלו מדדים שיש לבחון פעם אחת, ולעדכנם פעם בשנה. (2) הבאים לאפיין את תמונת המצב הרגעית, והצפי לטווח הקרוב של שבועיים-שלושה. אלו הם המדדים אותם צריך לנטר באופן רציף ככל האפשר. (3) – אלו הם מדדים הנוגעים לתפיסות, עמדות ותחושות הציבור. אלו מדדים המחייבים סקרים ולכן ניתן לערוך אותם רק באופן פריודי (חודשי+). את המדדים הללו ניתן אולי לשלב בשאלון המופץ ע"י פיקוד העורף עבור המל"ל.

המדדים: למה הם צריכים לתת מענה?

בכדי לגבש אסטרטגיית יציאה, ויותר חשוב מכך – לנהל את תהליך היציאה מהמשבר, יש לתת מענה לשורה של שאלות וסוגיות. בכדי לתת מענה מושכל לשאלות אלו יש צורך במדדים. אי לכך אנו מפרטים בסעיף זה את השאלות שלהן המדדים צריכים לתת מענה, ואת המדדים שנותנים מענה לכל שאלה/סוגיה.

?

כפי שצינו לעיל מדיניות ההקלות צריכה להיות דיפרנציאלית במרחב. לרוב ההבחנה היא בין רשויות מקומיות. יחד עם זאת במועצות אזוריות סביר להבחין בין ישובים, ובערים גדולות סביר להבחין בין שכונות. בכדי לתת מענה לשאלה זו יש להבחין בין ישובים ומקומות בהם יש רקורד של תחלואה לבין אלו שבהם אין, או יש תחלואה מצומצמת ומצמצמת. על כן סביר שיהיה מקום להבחין בין ישובים בהם לא הייתה ואין תחלואה, ישובים בהם הייתה תחלואה מצומצמת והיא במגמת ירידה, ישובים בהם הייתה התפרצות אך נמצאים במגמת שיפור וישובים בהם יש עליה ברמות התחלואה. המדדים לכך הם לכן **היקף התחלואה** (מזוהים, חולים קשה/מונשמים) בישוב עד כה, **מספר החולים הפעילים** כעת, **והמגמה בחודש האחרון**.

בכדי לנהל את תהליך היציאה יש צורך לדעת מה תמונת הידע. כפי הנראה מספר החולים המזוהים הוא פונקציה של היקף הבדיקות והמעקב. אי לכך יש למדוד את היקף הניטור. מדדים רלבנטיים לשם כך הם **היקף הורדת האפליקציה המועדפת** (לצורך הנושא, אפליקציית "מגן" אך כמובן ניתן לבחור באחרת). מדד נוסף הוא **היקף הבדיקות הנערכות לשם ניטור**. בהקשר זה ברצוננו להציע שתערך כחלק מאסטרטגיית היציאה **תכנית ניטור שבה יבדקו פריודית מדגם של אזרחים החשופים ביותר באזורם**, כגון עובדי חנויות מכולת, מפעילי קופות בסופרמרקטים, שליחים וכד'. ההנחה היא שמאחר שהם החשופים ביותר לכלל התושבים באזור הם מייצגים את התחלואה של האוכלוסייה הכללית באזור. אי לכך יש לעקוב אחרי **אחוז הבדיקות החיוביות בתכנית הניטור ואחר היקף הניטור**.

שאלת הקיבולת של המערכת הרפואית הייתה גורם מרכזי בקביעת הצעדים להתמודדות עם מגפת הקורונה, שכן המטרה המוצהרת הייתה לשטח את העקומה כדי לא להביא לחריגה מקיבולת המערכת. קיבולת זו הוגדרה בראש ובראשונה במספר המיטות הפנויות בטיפול נמרץ ומכונות הנשמה. בפועל המגבלה אינה רק המכונות עצמן אלא גם הצוותים המוכשרים לטפל בהן. אי לכך יש צורך לעקוב באופן שוטף על **היחס בין היקף התחלואה בפועל לבין הקיבולת של מערכות הטיפול הנמרץ**, או במלים אחרות מספר המיטות הפנויות בטיפול נמרץ עם מכונות ומערכות הנשמה. כמובן שהקיבולת בפועל היא פונקציה של משתנים רבים נוספים כגון, מספר מסכות כירורגיות, חומרי הרדמה, צוותים רפואיים, (רופאים, אחיות), מעבדות, והיקף התחלואה בקרב צוותים רפואיים וצוותי מעבדות.

אסטרטגיית היציאה מחייבת סיוע לנפגעים כלכלית. אך גם היקף הפגיעה משנה על פי ישוב וקבוצות אוכלוסייה. אי לכך יש לבחון את מידת הפגיעות של ישובים וקבוצות אוכלוסייה, בנוסף לתמונה הכלל-ארצית. מדדים המוצעים לשם כך הם מעקב אחר **היקף האבטלה, שיעור העצמאים בישוב/שכונה שמבקשים סיוע**, והערכה של **יכולת משקי הבית לעמוד בהוצאות הקיום (כולל שכר דירה/משכנתאות) ברמת ההכנסה הנוכחית**. מדד אחרון זה בא לאפיין את שיעור משקי הבית שלא יכולים לעמוד בהוצאות הקיום שלהם בהנתן הפגיעה בהכנסותיהם (בין אם הם בחל"ת/מובטלים או שהם בעלי עסקים שנפגעו).

ישנו חשש שירידת הפעילות הכלכלית תביא למעגל שלילי כאשר אבדן הכנסות ישירות יביא לאבדן יכולת לשלם שכ"ד ומיסים, ולפגיעה במספקי שירותים דבר שיביא לצמצום נוסף. אי לכך המדדים צריכים לעמוד לא רק על **היקף הירידה בתל"ג לנפש** אלא גם את **הירידה בהכנסות ממיסים**, ובייחוד הארנונה, **ומספר העסקים שנסגרים** או יתקשו להמשיך לפעול.

אחת הפגיעות של ההתמודדות עם הקורונה היא הירידה בפניות של תושבים לשירותי הבריאות, דבר שיכולות להיות לו השלכות רחב בריאותיות. קרי, שבעיות בריאותיות אחרות תחמרנה. אי לכך יש חשיבות למדד שיבחן

את היקף הפניות למרפאות, בבתי חולים ובקופות החולים. מדד זה גם חשוב בכדי לבחון באיזו מידה אכן שבים לשגרה.

לבידוד ולשהיה הממושכת בבתיים יש השלכות חברתיות ופסיכולוגיות. אלו מחמירות ככל שמצב החרום מתמשך, ועלולות להביא להתנגדות וחוסר היענות אם תדרש שוב החמרה בצעדים בשל התפרצות נוספת. זיהוי היקף הפגיעות בחתך של ישובים וקבוצות אוכלוסיה יכול להשפיע על רכיבים באסטרטגיית היציאה. אי לכך המדדים באים לבחון ולעקוב אחר היקף פגיעות אלו, וזאת באמצעות סקר/ים.

כפי שצינו היכולת להפעיל שוב אמצעי חרום במידה שיש התפרצות נוספת עלולה להיתקל ביחס שונה מצד אזרחים, לחששות, להתנגדות, ולאי שיתוף פעולה עד כדי מחאות אקטיביות. הרכיב החשוב ביותר בהקשר זה הוא מידת האמון שהאזרחים נותנים בממשל ובקובעי המדיניות הציבורית. אי לכך יש חשיבות רבה להעריך נכונה את מידת האמון שניתנת בגורמים שונים, כמו גם את מידת התגובתיות של הממשל, השקיפות שלו ונכונותו לשאת באחריות לתוצאות המדיניות. בחלק מהמקרים יתכן וגורמים אלו הם גורמים השונים מאלו שהוציאו הנחיות עד כה. אי לכך במערך המדדים יש צורך במדדי אמון בגורמים שונים, אמון במעורבות אזרחית, ואם ניתן גם הערכת שקיפות ואחריותיות של הממשל. המדדים ייקבעו וייבחנו באמצעות סקרים.

?

במסגרת אסטרטגיית היציאה ניתנים ויוצעו אמצעים שונים בכדי לסייע לנפגעים הנזקקים לסייע. אך בהצעת אמצעים אין די. במידה שהיא תלווה, למשל, בבירוקרטיה שתקשה על מימושם אזי האמצעים לא ישיגו את מטרתם. אי לכך יש לעקוב אחר מידת המיצוי של הזכויות וההטבות שמוצעות במסגרת אסטרטגיית היציאה וזאת באמצעות המידע הקיים בביטוח הלאומי ובמשרד האוצר.

מטרת אסטרטגיית היציאה היא, מן הסתם, שיבה לשגרה במידת האפשר. אך לא ברור עד כמה משקי הבית אכן ישובו לשגרה. על כן מוצע שיתווספו מדדים הבוחנים זאת, כגון: מידת השיבה של ילדים למוסדות החינוך, מידת השיבה לשימוש בתחבורה ציבורית ומידת השיבה לחנויות קניונים ולמוסדות תרבות ופנאי לאחר שאלו נפתחים.

המדדים: פרוט, רזולוציה, תכיפות מעקב ומקורות מידע

בכדי לתת מענה לשאלות לעיל מוצעים להלן שורה של מדדים. אלו מסוכמים בטבלה, כאשר העמודה הראשונה מציינת את השאלה אליה המדד מתייחס. בעמודה השניה מפורט המדד, ובשלישית מצויינת הרזולוציה. ברוב המקרים הכוונה לרזולוציה המרחבית, אך ראוי לשים לב שיש מדדים שאותם רצוי להציג ביותר מרזולוציה אחת. העמודה הרביעית מציינת את תכיפות איסוף הנתונים, דבר שהינו פונקציה של קצב השינוי במדד וביכולת לאסוף נתונים. העמודה החמישית מציינת מקורות מידע אפשריים. יתכן ובחלק מהמקרים ישנם מקורות נוספים שעליהם לא עמדנו. בהקשר זה חשוב לציין שאנו מתייחסים בחלק מהמדדים לסקרים. יתכן ואפשר לצרף את המדדים הללו לסקר שנערך ע"י פיקוד העורף, אך יתכן ויהיה צורך בסקרים נוספים מקבילים.

מטרה/שאלה	מדד	רזולוציה	תכיפות	מקורות
מצב תחלואה- עבר	מספר חולים קשה עד כה	ישוב/גיל/מגזר	שוטף	מע' בריאות
מצב תחלואה - הווה	מספר חולים פעילים	ארצי/ישוב/גיל	שוטף	מע' בריאות
מצב תחלואה - מגמות	מספר חולים קשה פעילים ביחס לחודש שעבר	ארצי/ישוב/גיל	שבועי	מע' בריאות
ידע על תחלואה	מס' בדיקות יומי	ארצי/ישוב/גיל /מגזר	שבועי	מע' בריאות
ידע על תחלואה	מס' ימים עד תוצאות בדיקות	עפ"י מעבדה / מגזר/חלקי ארץ	שבועי	מע' בריאות
ידע על תחלואה/חוסן חברתי	מספר ואחוז הורדת אפליקציה מגן	ארצי/ישוב/מגזר/ מגדר/ מוסדי	שוטף	הורדות אפליקציה / סקר
חוסן מע' בריאות	אחוז מיטות ¹ טיפול נמרץ פנויות	ארצי	שוטף	מע' בריאות/ בתי"ח
חוסן מערכת הבריאות	מספר המעבדות הפעילות ביחס למספר הבדיקות הנדרש בתכנית הניטור	ארצי/אזורי	שוטף	מע' הבריאות, קופ"ח, בתי ספר לרפואה, בתי"ח
פגיעה כלכלית	תמ"ג ביחס לשנה שעברה	ארצי	חודשי	למ"ס
פגיעה כלכלית	ירידה בהכנסות מארנונה ביחס לשנה שעברה	רשות מקומית	חודשי	מש' הפנים

¹ במיטת הכוונה למיטה, לצידוד הנלווה הנדרש (מכונות הנשמה ואחוז מינימלי של חומר רפואי אסטרטגי) ולזמינות צוותים (קרי בניכוי תחלואה בקרב הצוותים הרפואיים).

פגיעה כלכלית	הכנסות ממע"מ ביחס לשנה שעברה	ארצי	חודשי	רשות המיסים/ למ"ס
פגיעה כלכלית/ צורך בסיוע	יכולת לעמוד בהוצאות קיום (לשמירת רמת חיים)	ארצי/ישוב/ מגזר	עיתי	סקר
פגיעה כלכלית/ צורך בסיוע	שיעור דורשי עבודה	ארצי/ישוב/מגזר	שבועי/חודשי	שירות תעסוקה/ בטל"א/למ"ס
צורך בסיוע	שיעור עצמאים	רשות מקומית	חד-פעמי	למ"ס/רשות מיסים
חוסן ישובי	אחוז תושבים מעל גיל 70	רשות מקומית	חד-פעמי	למ"ס
פגיעה בריאותית	מספר ביקורים במרפאות בהשוואה לאותו חודש אשתקד	ארצי/גיל/מגדר/ סוג מרפאה	חודשי	בתי"ח/קופ"ח
פגיעה בריאותית	תמותה כוללת, כיסוי חיסונים, שיעור העוסקים בפעילות גופנית, מסת גוף	ארצי/גיל/מגדר/	עיתי	סקר
פגיעה חברתית	תחושות בדידות	ארצי/גיל/ישוב/ מגדר/מגזר	עיתי	סקר
פגיעה נפשית	תחושות חרדה	ארצי/גיל/מגדר	עיתי	סקר
יכולת השפעה	אמון בממשל ובמערכות הביצועיות (כולל בריאות ושלטון מקומי)	ארצי/מגזר/יישוב	עיתי	סקר
יכולת השפעה	אמון ומעורבות אזרחית	ארצי/ גיל/מגזר	עיתי	סקר
יכולת השפעה	שקיפות הממשל ומידת הנשיאה שלו באחריות	ארצי/מגזר	עיתי	סקר

מיצוי זכויות	אחוז עצמאים שקיבלו סיוע מאלו שפנו	סקטור/גיל/מגזר	חודשי	מש' אוצר
מיצוי זכויות	אחוז מקבלי קצבאות מבין העובדים בחל"ת	ארצי/גיל/מגדר/ מגזר	חודשי	בטל"א
חזרה לשגרה	אחוז ילדים ששבו לספסל הלימודים	גיל/זרם חינוכי/ אזור בארץ	חודשי	מש' החינוך/ רשתות חינוך/ עיריות
חזרה לשגרה	היקף שימוש בתח"צ ביחס לאותו חודש אשתקד	אמצעי תח"צ/ חלק ארץ	חודשי	מש' תחבורה/ מפעילים

סיכום

נייר זה מציע שורה של מדדים. זו כמובן רשימה חלקית מאוד ביחס למדדים האפשריים. יחד עם זאת, ריבוי מדדים מקשה מאוד על המעקב אחריהם וישנו חשש שמרוב עצים לא יראה היער. אי לכך נעשה כאן מאמץ לצמצם את הרשימה לכ-25 מדדים. ניתן כמובן להוסיף או להוריד ממדדים אלו. יחד עם זאת יש להיזהר מאינפלציה של מדדים.

המדדים מהווים תבחינים שעל פיהם ניתן לכוון מדיניות ולעקוב אחר השלכותיה. לא נעשה כאן ניסיון לקבוע סיפים. קרי, לא ניסינו לקבוע מה 'טוב', 'סביר' או 'לא ראוי'. אלו הן בהכרח קביעות נורמטיביות כאשר גורמים שונים יגדירו אותם אחרת. אך המדדים מאפשרים דיון מושכל על קביעת מה רצוי, מה ניתן ומה לא.

ניתן לכמת את כל המדדים. יחד עם זאת לגבי חלקם יהיה צורך בעיבוד. בעיקר אמורים הדברים לגבי המדדים שיבחנו באמצעות סקרים. יש לבנות (או לאמץ) את הכלי המתאים להעריך את המדדים הללו. אך זו מטלה שניתן להשלים תוך זמן קצר, שכן לכל המדדים הללו כבר קיימים כלים מחקרניים.

בכדי לעקוב אחר המדדים יש צורך בגוף אשר יעשה וירכז כל זאת בצורה שיטתית. יש לזהות את הגוף הזה (למ"ס?) מהר ככל האפשר. רק על ידי מעקב שיטתי אחר המדדים ופרסום תוצאותיהם במהירות ברבים ניתן יהיה להבטיח שהמדיניות הננקטת אכן תשיג את יעדיה ותביא ליציאה מהירה ככל האפשר מהמשבר הבריאותי-כלכלי-חברתי ונפשי.

צריכה להיות שקיפות מלאה לגבי מה המדדים בהם משתמשים ואופן המדידה שלהם. במידה ואוסף המדדים או מדידתם ישתנו, יש לפרסם זאת ובכך יגבר האמון בפעולות הממשלה ואיתם הציות להנחיות

נספח: המומחים שהשתתפו בהכנת המסמך

דר' אלכס אלטשולר, משרד המדע וטכנולוגיה

דר' מיכל בן גל, מרכז הידע והמחקר הלאומי בתחום ההיערכות למצבי חירום

פרופ' ג'וני גל, אונ' העברית בירושלים

פרופ' מנפרד גרין, אונ' חיפה

סמדר ויטבון, מחצ"ב, רפא"ל

פרופ' עלי זלצברגר, אונ' חיפה

פרופ' ערן פייטלסון, אונ' העברית בירושלים

פרופ' ערן רזין, אונ' העברית בירושלים

פרופ' דבורה שמואלי, אונ' חיפה

פרופ' ערן וגודה-גדות, אונ' חיפה

פרופ' שלמה מזרחי, אונ' חיפה

פרופ' אמנון רייכמן, אונ' חיפה